

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล ให้ถึงขีดสูงสุดตามความสามารถเป็นวัตถุประสงค์หลักข้อหนึ่งในการจัดการศึกษาของสังคมทุกรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามก็ค้นการศึกษาหลายท่านพบว่า มีนักเรียนในทุกกลุ่มระดับความสามารถที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพที่ควรจะเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนในกลุ่มระดับความสามารถเดียวกัน นักเรียนกลุ่มดังกล่าวนี้ไม่สามารถมีผลการเรียนได้ตามที่คาดหวัง ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่า มีนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือมีความสามารถทางสติปัญญาอยู่ในระดับสูง แต่กลับมีผลการเรียนต่ำอย่างคงที่ ซึ่งต่ำกว่าผลการเรียนโดยเฉลี่ยของนักเรียนที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูงระดับเดียวกัน (Terman and Oden, 1947; Burt, 1962; Kellmer-Pringle, 1970; Whitmore, 1980; Gallagher, 1985 quoted in Butler-Por, 1987 : 4) การจัดการศึกษาที่ให้ผลเช่นนี้ นับเป็นความสูญเสียแก่ประการหนึ่ง ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นว่า สมควรอย่างยิ่งที่จะหาหนทางป้องกันและขจัดปัญหาดังกล่าว อันถือว่าเป็นผลเสียอย่างยิ่งต่อความสุขและความเจริญก้าวหน้าของทั้งตัวบุคคลและสังคมโดยรวม (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ชุมพร ธงกิตติกุล และ รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์, 2520 : 1; Davis, 1994 : 281) ภาวะที่นักเรียนยังไม่พัฒนาความสามารถที่ตนเองมีอยู่โดยแสดงออกมาในรูปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้เจริญงอกงามและใช้ประโยชน์ได้เต็มตาม ศักยภาพที่ควรจะเป็นนี้ เรียกว่า ภาวะการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถที่แท้จริง (อัจฉรา สุขารมณ และ อรพินทร์ ชูชม, 2530 : 1; McCall and others, 1994 : 2) หรือภาวะคือยสัมฤทธิ์ และเรียกนักเรียนที่ตกอยู่ในภาวะนี้ว่า นักเรียนคือยสัมฤทธิ์ ถ้านักเรียน คือยสัมฤทธิ์นี้ไม่ได้รับความสนใจ ช่วยเหลือ แก้ไขด้วยวิธีที่ถูกต้องในช่วงเวลาอันเหมาะสม ปัญหาของนักเรียนคือยสัมฤทธิ์จะยิ่งเพิ่มขึ้นซึ่งจะเป็นการขาดต่อการแก้ไขในภายหลังได้ (อัจฉรา สุขารมณ และอรพินทร์ ชูชม, 2530 : 1)

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่เต็มตามศักยภาพของคนที่จัดว่าเป็นนักเรียนคือยสัมฤทธิ์นี้สามารถคัดเลือกได้จากนักเรียนที่มีคะแนนความคลาดเคลื่อนไปในทางลบระหว่าง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับคะแนนที่วัดได้จากความสามารถทางสติปัญญา และจากการเก็บข้อมูลในต่างประเทศ พบว่าภาวะคือยสัมฤทธิ์ของนักเรียนจะปรากฏให้เห็น

ได้ตั้งแต่เมื่อนักเรียนศึกษาอยู่ในระหว่างเกรด 3-5 เป็นต้นไป (Show and McCuen, 1960 อ้างถึงใน ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ, 2520: 7; Whitmore, 1980 quoted in Butler-Por, 1987: 6) สำหรับจำนวนนักเรียนคือยถัมฤทธิ์ โดยประมาณที่จะพบได้ในห้องเรียนทั่ว ๆ ไปนั้น โทเลอร์ (Toler, 1969 อ้างถึงใน วิมลหัตถ์ มนุเสวต, 2523: 1) ได้ศึกษาพบว่าจะมีอยู่ประมาณ ร้อยละ 15-40 ของนักเรียนทั้งห้อง สำหรับในประเทศไทย ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2520) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 7 ของโรงเรียนสาริด จุฬาทงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518 จำนวน 430 คน สามารถคัดเลือกเป็นนักเรียน คือยถัมฤทธิ์ได้ 76 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.67

ส่วนในด้านบุคลิกลักษณะและการแสดงออกของนักเรียนคือยถัมฤทธิ์นั้น ได้มี นักการศึกษาหลายท่านศึกษารวบรวมไว้ เช่น โรเจอร์ (Rogers, 1969: 243-244) ได้รวบรวม บุคลิกลักษณะและการแสดงออกของนักเรียนคือยถัมฤทธิ์ไว้สรุปได้ว่า นักเรียนคือยถัมฤทธิ์ เป็นผู้มีลักษณะดังนี้

1. รับรู้ว่า ตนเองเป็นบุคคลไม่มีค่า มีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมหรือมี อึดมโนทัศน์ ในเชิงลบ
2. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
3. ไม่ชอบโรงเรียน ไม่ชอบการอ่านหนังสือ
4. ไม่ชอบการเป็นผู้นำ
5. ไม่มีการวางแผนอนาคตและอาชีพ
6. มีนิสัยการเรียนที่ไม่ดี
7. มีความสนใจเรื่องรอบตัวน้อย
8. ขาดความสามารถในการปรับตัว
9. มาจากครอบครัวชั้นต่ำ มีรายได้น้อย
10. มาจากครอบครัวที่อยู่ในสภาพบ้านแตก หรือบุคคลในครอบครัวมีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมต่อกัน

วิทเมอร์ (Whitmore, 1980 quoted in Davis, 1994 : 286) เป็นนักการศึกษาอีกคนหนึ่งที่ได้สรุปบุคลิกลักษณะสำคัญของนักเรียนคือยถัมฤทธิ์ไว้ 2 ระดับ คือ

- ระดับแรก** นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์มักจะเห็นคุณค่าของตนเองต่ำ ซึ่งเป็นปัญหารากฐานที่สำคัญของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ และนำไปสู่บุคลิกลักษณะ
- ระดับที่สอง** นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเรียน ไม่มีความมั่นใจในตนเองในการเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การมีนิสัยการเรียนที่ไม่ดี ไม่มีทักษะการเรียนและมีปัญหาเรื่องสังคมและระเบียบวินัย

นอกจากนั้นในปี ค.ศ. 1984 ริม (Rimm, 1984 : 26-29) ได้ศึกษานักบุคลิกลักษณะของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ สรุปได้ว่า นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จะมีผลการเรียนต่ำลง ทั้งที่เมื่อเริ่มเข้าเรียนเรียนได้ดีในขั้นต้น ๆ และไม่ว่าจะเป็นผลการทดสอบไอคิวเป็นกลุ่มหรือเดี่ยวก็ได้คะแนนสูง แต่ต่อมาพบว่าคะแนนจากการทดสอบต่าง ๆ ค่อย ๆ ลดต่ำลงเรื่อย ๆ รวมทั้งผลการเรียนในวิชาต่าง ๆ ก็ตกลง บางคนถึงกับต้องสอบซ่อม บางคนคะแนนจะเริ่มตกลงเมื่อเรียนในระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังมีรายงานอื่น ๆ ประกอบอีก เช่น ครูจะรายงานว่านักเรียนมีผลการเรียนไม่คงที่ มีกิจนิष्ठ การเรียนไม่ดี ขาดความตั้งใจเรียน ซุกซน ไม่อยู่นิ่ง ฝืนกลางวัน เบื่อโรงเรียน ต้องการมี ผลงานดีเลิศแต่ทำงานไม่สำเร็จ ไม่เรียบร้อย ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนก็เปลี่ยนจากการเป็นเด็กดีเป็นที่รักใคร่ เป็นเพื่อนที่ตี เป็นผู้ไปสู่พฤติกรรมที่มีปัญหา มีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดเพื่อน ในบางครั้งจะถูกล้อเลียน นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จะใช้วิธีป้องกันตนเองเพราะไม่เชื่อว่าคนจะมี ผลสัมฤทธิ์ได้แม้เมื่อใช้ความพยายาม แล้วยังตาม จึงมักปกปิดความรู้สึกล้มเหลวของตน ซึ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำลงเรื่อย ๆ และรู้สึท้อว่าตนไม่มีอำนาจที่จะไปเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จอย่างต่อเนื่องถ้าเริ่มรู้สึท้อว่าสิ่งที่ทำมีความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามกับผลงานที่ออกมา การที่มีลักษณะด้อยสัมฤทธิ์จะทำให้ไม่อาจเรียนรู้ถึงความตื่นเต็นของการประสบความสำเร็จ นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จึงนับถือตนเองน้อยและไม่มีความมั่นใจว่าผลงานที่ตนเองทำ เกิดจากความสามารถที่แท้จริงของตนเอง

คลาก (Clark, 1988: 3) เป็นนักการศึกษาอีกผู้หนึ่งที่ได้ศึกษาและสรุปบุคลิกลักษณะของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ไว้อย่างครอบคลุม ดังนี้

1. มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองต่ำ อาจแสดงออกมาในรูปของความไม่ไว้ใจคนอื่น เพิกเฉยไม่สนใจใยดีกับผู้อื่น ขาดความห่วงใยผู้อื่น ไม่มีความเป็นมิตรกับผู้อื่น เชื่อว่าไม่มีใครชอบตนเอง
 2. มีความรู้สึท้อว่าตนเองถูกครอบครัวยุติธรรม และพ่อแม่ไม่พึงพอใจในตนเอง
 3. มีความรู้สึท้อว่าตนเองทำอะไรไม่ได้ อาจจะไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตน
- แต่จะอ้างว่า ความขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ เกิดจากสิ่งภายนอก

4. แสดงความไม่เป็นที่พอใจอย่างเด่นชัดต่อผู้ใหญ่ที่มีอำนาจ และแสดงความไม่ไว้ใจผู้ใหญ่โดยทั่วไป

5. มีความต้องการเป็นอิสระและต่อต้านอำนาจหรือคำสั่งจากครูหรือผู้ปกครอง

6. มีความรู้สึกที่ตนเองตกเป็นเหยื่อถูกใส่ร้าย

7. มีความรู้สึกไม่ชอบโรงเรียนและครู และมักจะเลือกเพื่อนฝูงที่เป็นคนที่มีทัศนคติทางลบต่อโรงเรียน

8. ดูเหมือนเป็นคนคือร้อน

9. จะแสดงออกว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำและอาจจะขาดทักษะทางด้านวิชาการ

10. มีแนวโน้มที่จะมีนิสัยในการเรียนที่ไม่ดี

11. มีการปรับตัวทางด้านสติปัญญาน้อย

12. มีความเพียรพยายามน้อย ไม่กล้าแสดงออก และถอยหนีเหตุการณ์ต่าง ๆ

ในห้องเรียน

13. มีลักษณะความเป็นผู้นำต่ำและมีเพื่อนน้อย

14. มีความพร้อมด้านวุฒิภาวะน้อยกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เช่น ขาดการมีวินัยในตนเอง ชอบสละวันประกันพรุ่ง แสดงความไม่ตั้งใจในการทำงานให้เสร็จสิ้น มีความวิตกกังวลสูง กระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างหุนหันพลันแล่น และไม่ตั้งใจที่จะเผชิญหน้ากับความ เป็นจริง

15. มีการปรับตัวด้านส่วนตัวต่ำ และแสดงความรู้สึกต่อการถูกจำกัดในการกระทำของตน

16. นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์อาจจะไม่มีงานอดิเรก ไม่มีความสนใจพิเศษ หรือไม่มีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้มีงานต้องทำ

17. มักจะเป็นคนที่กลัวการทดสอบและทำข้อสอบไม่ค่อยได้ดี

18. มีแนวโน้มที่จะมีความใฝ่ฝันทะเยอทะยานต่ำกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงระดับเดียวกัน และมีความคิดเกี่ยวกับเป้าหมายทางด้านอาชีพไม่เด่นชัด

19. ไม่สามารถที่จะคิดหรือวางแผนเกี่ยวกับเป้าหมายอนาคตของตนได้

20. มีแนวโน้มที่จะเสนอเป้าหมายของตนต่ำช้า และมักจะเลือกเป้าหมายที่ไม่อยู่ในข่ายความสนใจและความสามารถที่สำคัญ ๆ ของตน โดยมากแล้วเป้าหมายที่นำมาใช้ เป็นเป้าหมายที่ผู้อื่นกำหนดมาให้

21. ในการเลือกอาชีพ นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จะแสดงความชอบอาชีพที่เป็น

หัตถการอาชีพหรือ อาชีพการงานมากกว่าที่จะเลือกงานอาชีพที่มุ่งเน้นความใฝ่ใจด้านสังคม

จากบุคลิกลักษณะของนักเรียนคือยัยตัวดี ที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าเป็นอุปสรรคอย่าง
 ขัดต่อการพัฒนาตนเองเนื่องจากความเชื่อที่มีต่อตนเองเป็นในทางลบทั้งสิ้น จึงแสดงออกใน
 ลักษณะเพิกเฉย ปฏิเสธหรือต่อต้านกับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเพิ่มความรู้ศึกษาด้านลบของสังคมอันได้แก่
 ครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง ครูและเพื่อน ที่มีต่อนักเรียนคือยัยตัวดีมากยิ่งขึ้น

ดังได้กล่าวแล้วว่า ภาวะคือยัยตัวดีเป็นภาวะที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาตนเองให้
 เต็ม ตามศักยภาพ ถ้าภาวะคือยัยตัวดีเกิดขึ้นกับผู้เรียนวัย 6-12 ปี หรือวัยประถมศึกษา ซึ่งเป็น
 วัยที่มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ตามแนวทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน ที่กล่าวว่าเด็กวัยนี้เป็นวัยที่
 ไม่อยู่เฉย มีความคั่งงอที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ ต้องการมีสมรรถภาพที่จะทำอะไร
 ให้สำเร็จ และมีความภาคภูมิใจในตนเองอย่างมากที่ตนประสบความสำเร็จได้ เด็กวัยนี้ให้ความสำคัญ
 สำคัญกับปฏิสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนมาก สิ่งที่เกิดวัยนี้กลัวมากคือการถูกเพื่อนล้อเลียนและไม่
 ยอมรับ หากพัฒนาการวัยนี้ล้มเหลวลง จะรู้สึกมีปมคือยัยตัวดีและความมั่นใจในตนเอง (Erik H.
 Erikson อ้างถึงใน สุรางค์ ใต้ดวงฤกษ์, 2533: 61-64) ดังนั้นถ้านักเรียนวัยประถมศึกษาอยู่ใน
 ภาวะคือยัยตัวดี เปรียบเสมือนภาวะการคือยัยตัวดีของเขาถูกแรงปฏิกริยาให้รุนแรงยิ่งขึ้น
 จากลักษณะบุคลิกภาพตามวัย นักเรียนจะยิ่งมีความรู้สึกต่อตนเองในด้านลบ เกิดปมคือยัยตัวดี
 ยิ่งขึ้น พัฒนาการทางบุคลิกภาพ อารมณ์และสังคมถูกสกัดกั้น ความรู้สึกที่ตนเองเป็นบุคคล
 ล้มเหลว ไม่มีความสามารถที่จะทำอะไรให้สำเร็จได้ จะยิ่งทวีคูณฝังแน่นในความรู้สึก ทำให้การ
 พัฒนาในช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ อาจมีปัญหามากยิ่งขึ้นได้ ซึ่งเดวิส กล่าวว่า นักเรียน
 คือยัยตัวดีระดับประถมศึกษา เป็นกลุ่มที่ต้องให้ความสนใจแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างรีบด่วน
 เพราะการค้นพบตั้งแต่ระยะแรกของการเกิดภาวะคือยัยตัวดีแล้วดำเนินการแก้ปัญหาทันที ย่อม
 ทำได้ง่ายกว่า (Davis, 1994 : 281)

มีนักการศึกษาหลายกลุ่มได้พยายามศึกษาสาเหตุของภาวะคือยัยตัวดี ตัวอย่าง
 เช่น บัทเลอร์-พอร์ (Butler-Por, 1987: 9) สรุปว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของภาวะคือยัยตัวดี
 มี 3 องค์ประกอบ ซึ่งเป็นสาเหตุของภาวะคือยัยตัวดี ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน
2. บุคลิกภาพส่วนตัวของนักเรียน
3. การจัดการด้านโรงเรียน

ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามนี้จะส่งผลต่อความอยากหรืออยากเห็นของนักเรียน ทำให้การ เรียนรู้เต็มไปด้วยความสนุกสนานได้ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์ประกอบทั้งสามขาดความ สมบูรณ์จะทำให้พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ ร่างกาย สุขภาพอนามัย อารมณ์ และสังคมของ นักเรียนเปลี่ยนแปลงไป แรงจูงใจที่จะอยากหรืออยากเห็น มีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ก็ลดน้อย กอกลงอันเป็นผลให้นักเรียน ตกอยู่ในภาวะด้อยสัมฤทธิ์ได้ โดยองค์ประกอบทั้งสามซึ่งเป็น สาเหตุของภาวะด้อยสัมฤทธิ์นี้เริ่มตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน เมื่อเด็กได้รับการตอบ สนองอย่างพึงพอใจในด้านความต้องการพื้นฐาน ความรัก ความเอาใจใส่ดูแล จะส่งผลให้ พัฒนาการด้านสุขภาพอนามัย บุคลิกภาพ อารมณ์และสังคม เจริญงอกงามไปในทางที่ดี และมี ผลต่อแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ถึงรอบ ๆ ตัว รวมไปถึงการเรียนรู้ในโรงเรียนต่อไป เมื่อเด็กถึงวัยเข้า โรงเรียน ได้พบกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การแสดงออกของครู ในลักษณะที่ส่งเสริม พัฒนาการด้านสังคม อารมณ์และแรงจูงใจในการเรียนรู้ เด็กจะมีความสนุกสนานกับการเรียนรู้ ในสถานการณ์ใหม่ กล้าคิดกล้าทำ อยากรู้ อยากเห็น เด็กเหล่านี้ก็จะไม่ตกอยู่ในภาวะ ด้อยสัมฤทธิ์ แต่ในทางตรงข้าม หากการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้านมีลักษณะเข้มงวด หรือปล่อย ปล่อยละเลยมากเกินไป เด็กจะเกิดความไม่ไว้วางใจตนเองและบุคคลรอบข้างเมื่อเด็กเข้าโรงเรียน ถ้าได้พบกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการแสดงออก ของครูเป็นไปในทางส่งเสริม พัฒนาการการเรียนรู้ของของเด็ก เด็กจะสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจ มีอิสระที่จะคิดและทำ กิจกรรมต่าง ๆ เด็กก็อาจไม่ตกอยู่ในภาวะด้อยสัมฤทธิ์ แต่ในขณะเดียวกันถ้าเด็กได้พบกับ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและการแสดงออกของครูในทางตรงข้าม เช่น ครูไม่ได้คำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูไม่ให้ความสนใจกับผลงานของเด็กเท่าที่ควร ครูให้งานที่เกิน ความสามารถของเด็ก ภาวะด้อยสัมฤทธิ์ก็จะเกิดขึ้นในตัวเด็ก ส่งผลให้มีลักษณะบุคลิกภาพที่ ต่อต้าน ก้าวร้าว ไม่สนใจการเรียน มีทัศนคติด้านลบต่อตนเอง และยิ่งนานวันเมื่อเด็กอยู่ใน ภาวะนี้จนถึงถึงในความรู้สึกลึกแล้ว การแก้ไขเมื่อเวลาผ่านไปนานเท่าไรยิ่งแก้ไข ได้ยากมากขึ้น เท่านั้น ดังนั้นการค้นพบและแก้ไขภาวะด้อยสัมฤทธิ์จึงควรเริ่มตั้งแต่แก่นักเรียนอยู่ในวัยประถม ศึกษา ก่อนที่จะสายเกินไปและแม้ว่าภาวะด้อยสัมฤทธิ์จะมีสาเหตุมาจากที่บ้านด้วยก็ตาม แต่ ภาวะด้อยสัมฤทธิ์ปรากฏให้เห็นในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ปัญหาที่เกิดขึ้นเกือบทั้งหมด จะพบเห็นได้จาก สถานการณ์ในห้องเรียน ดังนั้นผู้ที่จะแก้ปัญหาภาวะด้อยสัมฤทธิ์ได้ดีที่สุด คือ ครู และสถานการณ์ที่จะแก้ปัญหาภาวะด้อยสัมฤทธิ์ได้ดีคือ สถานการณ์ของห้องเรียน

เดวิส (Davis, 1994: 291) เป็นนักการศึกษาอีกคนหนึ่งที่ได้กล่าวถึงสาเหตุของภาวะ ด้อยสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของ บัทเลอร์-พอร์ ว่า ภาวะด้อยสัมฤทธิ์ไม่ได้ เป็นมาโดยกำเนิด แต่เป็นพฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ภายหลัง ดังนั้นจึงสามารถทำให้ไม่เกิดการ

เรียนรู้ได้ เช่นกัน โดยสาเหตุที่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาวะด้อยสัมฤทธิ์นั้นมาจากครอบครัว โรงเรียน และ วัฒนธรรม ความเชื่อในสังคม

สำหรับประเทศไทย มีนักการศึกษาได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับภาวะด้อยสัมฤทธิ์ อีกหลายกลุ่มและได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับแนวคิดของบัทเลอร์-พอร์และเควิตที่กล่าวไปข้างต้น กล่าวคือ ในประเด็นของการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน วิมลพักตร์ มนุเสวต (2523) และ จินตนา ซึ่งจิตตวิสุทธิ (2529) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จะให้การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะให้ความคุ้มครองมากเกินไป มากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และ จินตนา ซึ่งจิตตวิสุทธิ ยังพบอีกว่าความกระตือรือร้นของครอบครัว และนิสัยในการทำงานของครอบครัว เป็นตัวแปรที่ปรากฏน้ำหนักในสมการจำแนกนักเรียน ด้อยสัมฤทธิ์ด้วย ส่วน อัจฉรา สุขารมย์ และ อรพินทร์ ชูชม (2530) ได้ศึกษาพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับสองในการจำแนกนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ รองจากตัวพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะเห็นได้ว่าข้อค้นพบของนักการศึกษาไทย ในประเด็นการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อกับภาวะด้อยสัมฤทธิ์ ของบัทเลอร์ พอร์ และเควิต

สำหรับองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพส่วนตัวของนักเรียนนั้น นักการศึกษาของไทย ได้ศึกษาวิจัยและได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับแนวคิดของบัทเลอร์ พอร์ และเควิต เช่นกัน กล่าวคือ ประสาร มาลาฤต ณ อรุษา และคณะ (2520) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ มี อึดมโนทัศน์ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ด้านความเป็นเอกลักษณ์ ด้านศีลธรรมจรรยา และ ด้านครอบครัว แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยของ วิมลพักตร์ มนุเสวต (2523) ที่ว่านักเรียนด้อยสัมฤทธิ์มีอึดมโนทัศน์ต่ำกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ

จากแนวความคิดของนักศึกษาดังประเทศ และนักการศึกษาของไทยที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ภาวะด้อยสัมฤทธิ์เป็นภาวะที่ปรากฏให้เห็นได้ในนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น เป็นต้นไป เป็นภาวะที่ส่งผลเสียทั้งต่อตัวนักเรียนเอง ครอบครัวและสังคม จึงควรรีบดำเนินการแก้ไข ตั้งแต่ระยะเริ่มแรกของการค้นพบ เพราะหากปล่อยทิ้งไว้จนภาวะนี้ฝังแน่นในตัวนักเรียนแล้ว ยิ่งทำให้ยากแก่การแก้ไข โดยสาเหตุของภาวะด้อยสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่มีมาจาก 3 องค์ประกอบได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน องค์ประกอบด้านตัวนักเรียนเองและการจัดการด้านโรงเรียน และสถานการณ์ที่จะแก้ปัญหภาวะด้อยสัมฤทธิ์ได้ก็คือสถานการณ์ในห้องเรียนเนื่องจากเป็นสถานที่ที่แสดงปัญหาของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์โดยผู้ที่เหมาะสมในการ

แก้ปัญหาภาวะด้อยสัมฤทธิ์ให้แก่นักเรียนคือ ครู สำหรับหลักการในการแก้ปัญหาภาวะด้อยสัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้น มีนักการศึกษาได้เสนอแนะไว้ เช่น แมคคอก และคณะ (McCall and others, 1992 : 45) ได้เสนอ หลักการในการจัดโปรแกรมของโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหานักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ สรุปได้ดังนี้

1. โปรแกรมควรเปิดโอกาสให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ได้เรียนรู้และมีโอกาสประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง
 2. โปรแกรมควรช่วยลดความรู้สึกลดด้านลบที่มีต่อตนเองของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์
 3. โปรแกรมควรเปิดโอกาสให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ได้ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่สุด
 4. โปรแกรมควรมีส่วนกระตุ้นผู้ปกครอง และนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา
 5. ผู้ดำเนินการของโปรแกรมควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ทั้งขณะศึกษาอยู่ในโรงเรียนและหลังจากจบการศึกษา
 6. หลักสูตรและวิธีสอนในโปรแกรมควรจะเชื่อมโยงกับการฝึกประสบการณ์ชีวิต
 7. โปรแกรมควรจะผนวกเข้ากับวิชาเรียนโดยมีผู้ปกครองให้การสนับสนุน
- แมคคอก และคณะ ยังมีข้อคิดเห็นในการจัดโปรแกรมอีกว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์คือ การขาดความพยายามเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ท้าทาย เพราะนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์รับรู้ว่าคุณค่าของตัวเองไม่มีความสามารถ ไม่มีคุณค่า ไม่สามารถแก้ไขควบคุมสาเหตุที่เกิดขึ้นได้ การจัดโปรแกรม และการให้รางวัลแก่ความสำเร็จของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จึงควรจัดระเบียบให้เป็นขั้นตอนและควรมีโปรแกรมเฉพาะในการแก้ปัญหานักเรียนด้อยสัมฤทธิ์
- เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีอำนาจที่จะควบคุมสาเหตุของความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้ การจัดโปรแกรมพิเศษดังกล่าวนี้จะให้ผลดีกว่าการสอนทัศนคติแก่นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์โดยตรง

อนึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นักการศึกษาทั้งของต่างประเทศ และของประเทศไทย ได้พยายามค้นหาวิธีการที่หลากหลายมาใช้ในการแก้ปัญหานักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ เช่น การสอนทักษะการเรียนให้แก่นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ การให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์โดยการแนะแนว การบำบัดรักษาทางจิตวิทยาโดยจิตแพทย์ เป็นต้น จึงมีนักการศึกษาบางคนได้พยายามรวบรวมวิธีการแก้ปัญหานักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ แล้วจัดวิธีการที่คล้ายกันเป็นกลุ่มวิธีการแก้ปัญหานักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ เช่น เคราส์และเคราส์ (Krouse and Krouse, 1981 : 151-164) ได้จัดกลุ่มวิธีการแก้ปัญหานักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ได้ 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มวิธีการซ่อมเสริมเรื่องการเรียน

2. กลุ่มวิธีการบำบัดรักษาทางจิตวิทยา
3. กลุ่มวิธีการส่งเสริมให้ควบคุมตนเอง กำกับตนเอง เสริมแรงตนเองและควบคุม
สิ่งเร้า
4. กลุ่มวิธีลดความกังวลใจ

นอกจากนี้ดอว์คอต และคอแลนจีโต (Dowdall and Colangelo, 1982 : 179-184)

ได้จัดกลุ่มวิธีการแก้ปัญหาให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มวิธีการทำให้คำปรึกษาแนะนำ
2. กลุ่มวิธีการการจัดบรรยากาศห้องเรียน

แมคคอกและคณะ (McCall and others, 1992 : 39-45) เป็นนักการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง

ที่ได้จัดกลุ่มการแก้ปัญหาให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ไว้โดยแยกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มการแก้ปัญหาด้วยการฝึกทักษะทางสังคม
2. กลุ่มการแก้ปัญหาด้วยการฝึกทักษะการเรียนรู้
3. กลุ่มการแก้ปัญหาโดยจัดโปรแกรมผสมผสาน
4. กลุ่มการแก้ปัญหาโดยใช้ระบบรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะ

ในแต่ละกลุ่มวิธีการแก้ปัญหาที่กล่าวมานี้ มีทั้งงานวิจัยที่พบว่านักเรียนด้อยสัมฤทธิ์
มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น แต่บางงานวิจัยไม่พบความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาในประเด็นที่ว่าภาวะด้อยสัมฤทธิ์
ปรากฏให้เห็นในสภาพการณ์ในห้องเรียน การแก้ปัญหาให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์จึงควรเกี่ยวข้องกับ
การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้ และคำนึงถึงหลักการ 7 ข้อ
ของ แมคคอก และคณะดังกล่าวข้างต้นด้วย ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ใช้เทคนิคการสอนเสริม
เพื่อนต่างระดับ (Cross-Age Tutoring Technique) พบว่าเทคนิคการสอนนี้ทำให้ผู้รับบทบาทเป็น
ผู้สอนได้เรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน เกิดความกระตือรือร้นเองจริงเองกับการเรียน (Labbo and
Teale, 1990: 362-369) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้สอนดีขึ้น (Jensen, 1992 : 454;
Chanaca, 1992 : 2659-A; Meritz, 1995 : 2308; Neu, 1995: 2713) ผู้สอนรายงานว่าตนเองประสบความสำเร็จ
มีความภาคภูมิใจในบทบาทการเป็นผู้สอน คิดว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญ (Roddy,
1981: 4362-A; Bierman and Furman, 1981: 33-40; Newell, 1991: 70) อีกทั้งผู้สอนยังได้มีโอกาส
ฝึกฝนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่นดีขึ้น ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและ
ผู้เรียนผู้สอนที่เพื่อนไม่ชอบจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน และมีเพื่อนชอบมากขึ้น (Newell, 1991:
70; Vazquez, 1991: 857)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนา

รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ โดยให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ รับผิดชอบต่อผู้สอนเสริมในเทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ อันจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ได้ประสบความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ เปลี่ยนแปลง ความรู้สึกด้านลบที่มีต่อความสามารถของตนเอง และมีความตั้งใจเรียน อันจะส่งผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ และศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา โดยให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รับผิดชอบต่อผู้สอนเสริม วิชาภาษาไทย โดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ในการศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบ ดังกล่าวจะเปรียบเทียบผลในด้าน ต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และ พฤติกรรมตั้งใจเรียน ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการรับบทบาท เป็นนักเรียนผู้สอนเสริม
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่รับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริม

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ใช้เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ (Cross-Age Tutoring Technique) พบว่า เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับส่งผลให้ผู้รับบทบาทเป็นผู้สอนเสริม ได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาที่สอนเสริมและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (Jensen, 1992 : 454; Chanaca, 1992: 2659-A; Meritz, 1995: 2308; Neu, 1995: 2713) ผู้สอนเสริมรายงานว่า คนเองประสบความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในบทบาทการเป็นผู้สอนเสริมคิดว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญ (Roddy, 1981: 4362-A; Bierman and Furman, 1981: 33-40; Newell, 1991: 70) อีกทั้งการรับบทบาทเป็นผู้สอนเสริมทำให้มีโอกาสฝึกฝนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่นดีขึ้นก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนเสริมและ

ผู้เรียนเสริม ผู้สอนเสริมที่เพื่อนไม่ชอบจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน และมีเพื่อนชอบมากขึ้น (Newell, 1991 : 70; Vazquez, 1991 : 857) นอกจากนั้นการรับบทบาทเป็นผู้สอนเสริมยังทำให้ผู้สอนเสริมมีความกระตือรือร้นเอาใจใส่กับการเรียน (Labbo and Teale, 1990: 362-369) ให้ความร่วมมือในการเรียนมากขึ้น (Samway and others, 1995 : 95) ดังนั้นรูปแบบส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ระดับประถมศึกษาโดยให้นักเรียน ด้อยสัมฤทธิ์รับบทบาทเป็นผู้สอนเสริมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น น่าจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการทดลองเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. หลังจากการทดลอง นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่รับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริมวิชาภาษาไทยโดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และพฤติกรรมตั้งใจเรียน สูงกว่าก่อนรับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริม

2. หลังจากการทดลอง นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่รับบทบาทเป็น นักเรียนผู้สอนเสริมวิชาภาษาไทยโดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง และฐานะทางสังคมมิติ สูงกว่านักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ได้รับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ฯ ใช้วิธีการเชิงระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ ปึงจ็อนนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต กลไกควบคุมและข้อมูลป้อนกลับ เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ

2. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ พัฒนารูปแบบขึ้นจากหลักการของแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ พัฒนาการทางบุคลิกภาพวัย 6 - 12 ปี แนวคิดเรื่องการจัดการเงื่อนไขผลกระทบ แนวคิด

การเรียนรู้โดยการสังเกต แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง แนวคิดเรื่องความจำระยะยาว เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอน

3. ประชากร ได้แก่ นักเรียนคืออศัมฤทธิ์ระดับประถมศึกษา และในการทดลองเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษากับนักเรียนคืออศัมฤทธิ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4. เนื้อหาวิชาที่เป็นสื่อในการทดลองเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิชาภาษาไทยโดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

5. ตัวแปรในการทดลองเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนซึ่งจะแปรค่าได้ 2 ลักษณะคือ การสอนโดยใช้รูปแบบและ ไม่ใช้รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนคืออศัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคืออศัมฤทธิ์
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนคืออศัมฤทธิ์
3. ฐานะทางสังคมมีดี ของนักเรียนคืออศัมฤทธิ์
4. พฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนคืออศัมฤทธิ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนคืออศัมฤทธิ์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีลักษณะและบุคลิกภาพที่คล้ายคลึงกับ นักเรียนคืออศัมฤทธิ์ชั้นประถมศึกษาโดยทั่วไป จึงสามารถเป็นตัวแทนของนักเรียนคืออศัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนคืออศัมฤทธิ์ หมายถึง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถที่แท้จริงซึ่งคัดเลือกโดยการเปรียบเทียบคะแนนที่จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม 4 กลุ่มประชากรณ์ (กลุ่มทักษะฯ กลุ่มสร้างเสริมประชากรณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ) ที่วัดได้จากการสอบที่โรงเรียนจัดขึ้นกับคะแนนที่ของ

ความสามารถทางสติปัญญาโดยนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์คือผู้ที่มี คะแนนที่ ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม 4 กลุ่มประสพการณ์ต่ำกว่า คะแนนที่ ที่ได้จากแบบทดสอบความสามารถทางสติปัญญา ตั้งแต่ 1.0 S.D.

นักเรียนที่พื้นภาวะด้อยสัมฤทธิ์ หมายถึง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม 4 กลุ่มประสพการณ์ (กลุ่มทักษะฯ กลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมทักษะนิสัยและกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ) ที่วัด ได้จากการสอบที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ต่ำกว่า คะแนนที่ ที่ได้จากแบบทดสอบความสามารถทางสติปัญญา เกิน 1.0 SD

รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียน หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลการเรียนด้านต่าง ๆ สูงขึ้น

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ (ทิสนา แจมมณี, มปป.)

รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบคือ โดยรูปแบบมี หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กวัย 6 - 12 ปี แนวคิดการจัดการเงื่อนไขผลกระทบ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการสังเกต แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง แนวคิดเรื่องความจำระยะยาว และเทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ เป็นหลักการพื้นฐานของรูปแบบ และมีวิธีการจัดรูปแบบด้วยวิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้าของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ ผลผลิตของรูปแบบ กลไกควบคุมของรูปแบบ ข้อมูลป้อนกลับของรูปแบบ

เทคนิคการสอน หมายถึง กลเม็ดต่าง ๆ ที่ใช้ในการช่วยให้วิธีการหรือกระบวนการสอนใด ๆ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิสนา แจมมณี, มปป.)

เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ หมายถึง กลเม็ดในการสอนที่กำหนดให้นักเรียนที่เรียนชั้นสูงกว่ารับบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้เสริมและฝึกทักษะต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนที่เรียน ชั้นต่ำกว่าโดยมีครูเป็นผู้ดูแลควบคุม จัดการ และให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้ นักเรียนที่เป็นผู้เรียนเสริม ได้รับความรู้ และได้ฝึกทักษะในการเรียนเสริมตามจุดมุ่งหมายของการสอนเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ

นักเรียนกลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้รับการ

คัดเลือกเป็นนักเรียนค้อยสัมฤทธิ์ และได้รับบทบาทให้เป็นนักเรียนผู้สอนเสริม โดยมีคุณสมบัติของนักเรียนผู้สอนเสริมครบทั้ง 4 ข้อ ซึ่งได้แก่

1. เป็นนักเรียนค้อยสัมฤทธิ์ ที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา
2. เป็นผู้ที่เต็มใจที่จะรับบทบาทเป็นผู้สอนเสริม
3. ได้คะแนนจากการทดสอบความรู้พื้นฐาน ในเนื้อหาวิชาที่จะสอนเสริมของ

ระดับชั้นผู้เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

4. ผ่านการฝึกอบรมนักเรียนค้อยสัมฤทธิ์ ก่อนรับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริม โดยมีเวลาในการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

นักเรียนกลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นนักเรียนค้อยสัมฤทธิ์แต่ไม่ได้รับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริม

นักเรียนผู้เรียนเสริม หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนผู้เรียนเสริม โดยมีคุณสมบัติของนักเรียนผู้เรียนเสริมครบทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

1. เป็นนักเรียนประถมศึกษาที่เรียนในระดับชั้นต่ำกว่านักเรียนผู้สอนเสริม
2. ได้คะแนนในวิชาที่จะเรียนเสริม อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ ในช่วงร้อยละ

30-39

3. เป็นผู้ที่เต็มใจที่จะเรียนเสริม
4. ผ่านการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นนักเรียนผู้เรียนเสริม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนรวมของผลการสอบประจำภาคเรียนใน 4 กลุ่มประสบการณ์ (กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมทักษะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ) ที่วัดได้จากการทดสอบที่โรงเรียนจัดขึ้น

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง คะแนนที่ได้จากการที่นักเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองวิชาภาษาไทยโดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ว่าคนมีความสามารถที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ได้ในระดับใด ซึ่งแบบทดสอบนี้ผู้วิจัยสร้างตามแนวการสร้างแบบทดสอบการรับรู้ความสามารถของตนเองในด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนเกรด 4 และเกรด 5 ที่พัฒนาขึ้นโดย ชุงค์ และ ไรซ์ (Schunk and Rice, 1987 : 285-302) และแนวการสร้างแบบทดสอบการรับรู้ความสามารถของตนเองวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับเกรด 5 ที่พัฒนาขึ้นโดย ชุงค์, แฮนสันและคอกซ์ (Schunk, Hanson and Cox, 1987 : 54-61)

ฐานะทางสังคมมิติ หมายถึง ความสัมพันธ์ของนักเรียนในห้องเรียนเดียวกัน โดยพิจารณา จากคะแนนที่ได้จากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ ซึ่งกำหนดให้นักเรียนในห้องเลือกซึ่งกันและกัน ในคำถาม 3 ข้อ ได้แก่ เพื่อนคนใดที่นักเรียนต้องการนั่งใกล้ ต้องการทำงานด้วย และต้องการคุยหรือเล่นด้วย

พฤติกรรมตั้งใจเรียน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในห้องเรียน ในขณะที่มีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการแสดงออกที่ตอบได้กับกิจกรรมการเรียนการสอนขณะนั้น เช่น นักเรียนมองครูเมื่อครูพูดอธิบาย นักเรียนตอบคำถามครูเมื่อครูถาม นักเรียนอภิปรายกับเพื่อนเมื่อครูกำหนดให้อภิปราย เมื่อครูถามคำถามเพื่อน นักเรียนมองครูและเพื่อนที่ตอบคำถามครู ซึ่งพฤติกรรมตั้งใจเรียนสามารถจัดหมวดหมู่เป็น 4 ประเภทคือ พฤติกรรม ก และ ข แสดงถึงความตั้งใจเรียน พฤติกรรม ค แสดงถึงความตั้งใจเรียนน้อย และ พฤติกรรม ง แสดงถึงความไม่ตั้งใจเรียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พฤติกรรม ก คือ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงตอบได้กับกิจกรรมการเรียนการสอนในขณะนั้น และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียนแสดงไปพร้อมกันซึ่งชี้ให้เห็นถึงความตั้งใจเรียนมากเช่น เมื่อครูให้นักเรียนเปิดหาความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรม อากาศณ์ปฏิบัติตามแต่เพื่อนหาคำพบก่อนจึงตอบคำถามครู อากาศณ์ยังคงหาคำนั้นต่อไป จนพบด้วยตัวเองแล้วจึงตอบคำถามครู

พฤติกรรม ข คือ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงตอบได้กับกิจกรรมการเรียนการสอนในขณะนั้น เช่น เมื่อครูถามคำถามเพื่อน ขาคี มองครูสลับกับมองเพื่อนที่กำลังตอบคำถามครู

พฤติกรรม ค คือ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงตอบได้กับกิจกรรมการเรียนการสอนขณะนั้นและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียนแสดงไปพร้อมกัน ซึ่งแสดงถึงความตั้งใจเรียนน้อย เช่น ขณะที่ครูอธิบาย คณาภูมิ มองครูสลับกับระบายสีรูปภาพได้โต๊ะ

พฤติกรรม ง คือ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงไม่ตอบได้กับกิจกรรมการเรียนการสอนในขณะนั้น เช่น เมื่อครูให้เพื่อนเขียนคำจากบนกระดานคำ ภาพมองออกไปนอกห้องเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์ทางด้านวิชาการ

1.1 ได้รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ

1.2 เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อ เช่น การนำรูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา ไปศึกษากับตัวแปรอื่น ๆ เช่น เนื้อหาวิชาอื่น ๆ ระดับชั้นอื่น ๆ ลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนผู้สอนเสริมและนักเรียนผู้เรียนเสริม หรือศึกษาผลการนำรูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ไปใช้ เพื่อเพิ่มพฤติกรรม กล้าแสดงออก ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ การแข่งขัน ทักษะทางสังคม พฤติกรรม การเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว อุบัติเหตุ การปรับคน ทัศนคติต่อเพื่อน ครู และโรงเรียน อ้อมโนทัศน์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

2. ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้

ในการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

2.1 แผนระยะยาวในการสอนเสริม และใบกำกับการสอนเสริมรายคาบ วิชาภาษาไทย โดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมนักเรียน ก่อนรับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริมวิชาภาษาไทย โดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ

2.3 แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนผู้เรียนเสริม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2.4 แผนการจัดกิจกรรมเตรียมก่อนการสอนเสริม วิชาภาษาไทย โดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2.5 แผนการจัดกิจกรรมการอภิปรายหลังการสอนเสริม วิชาภาษาไทย
โดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย